



ПЕРСПЕКТИВИ ДІЯЛЬНОСТІ  
ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВФСТ  
«КОЛОС» З РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ  
КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В ОБ'ЄДНАНИХ  
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

*Дорофєєва Тетяна<sup>1</sup>, Приходько Володимир<sup>2</sup>*

<sup>1</sup>Харківська державна академія фізичної культури

<sup>2</sup>Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

**DOI: 10.32540/2071-1476-2021-1-039**

**Annotations**

**Introduction.** With the beginning of the administrative-territorial reform in Ukraine, both the PA VFST «Kolos» and the leadership of the newly created UTG have implemented a number of measures aimed at the development of physical culture and sports in rural areas. However, the phase of completion of the reform and the beginning of the newly elected governing bodies of local self-government, as well as the need to cover the topic of sports development of all UTGs in the country require «Kolos» to prepare a comprehensive program to support the development of physical culture and sports in UTG. The program should encourage local self-government bodies and help them launch new sports projects.

**Research purpose** – scientific elaboration on substantiation of the content of the complex perspective program of activity of PA VFST «Kolos» on development of physical culture and sports in the united territorial communities.

**Research methods and materials.** A set of methods of theoretical research is used (generalization of literature, materials from the Internet, content of previous own scientific developments, abstraction, idealization, analysis and synthesis, induction and deduction).

**Results.** The reform of the system of government of the state and territorial system is aimed at providing a real opportunity for a person to receive the maximum number of services from the authorities at each level of government. It is the person and the satisfaction of his needs that should be in the center of attention of the government, which for the effective implementation of its functions receives the necessary powers and, at the same time, must bear full responsibility for the implementation of these functions. It is shown that efforts to develop sports in rural areas are made both by the central council of the PA VFST «Kolos» and at the initiative of the best of OTG. However, until recently, this work looks like a point, launched. After all, there is no comprehensive program that ensures the purposefulness and vigor of action both at the central (PA VFST «Kolos») and at the local, executive levels (UTG). Because of the research, the scientific development of the content of the complex program of activities of the PA VFST «Kolos» for the development of physical culture and sports in the united territorial communities was performed.

**Conclusions.**

1. The final administrative and territorial reform should significantly improve the quality of life of rural residents. Bring it as close as possible to the living standards of urban residents. Therefore, physical culture and sports should play a significant role in promoting a healthy lifestyle, enabling children and young people to realize the natural need for sports, in the disclosure of their athletic talent.

2. Since the beginning of the reform, the leadership of the «Kolos» PA, as well as the leadership and assets of

local governments, have taken a number of measures to stimulate the development of physical culture and sports in rural areas. Although a number of UTGs have already gained important experience based on the use of additional budgetary and extra budgetary funds to improve the material and technical base, the actions were targeted and did not involve most communities and territories in the development of sports.

3. The current state of affairs should be significantly improved, because from the beginning of 2021 the newly elected local authorities will begin the preparation and implementation of new projects. It is still important for the governing bodies of the «Kolos» PA to not only prepare and approve a high-quality comprehensive program to support the development of physical culture and sports in the countryside, but also to bring its content to the leadership of the local self-government. Encourage both territorial organizations of Kolos and local governments to launch new sports projects.

4. In this regard, we conducted a study, which resulted in a scientific study entitled «Substantiation of a comprehensive program of activities of the VFST «Kolos» for the development of physical culture and sports in the united territorial communities», which will contribute to the development of such a program VFST «Kolos».

**Keywords:** united territorial communities (UTC), sports, sports development strategy in UTC, experience in the development of sports in communities, measures to promote the development of sports in rural areas.

### Анотація

**Вступ.** З початком адміністративно-територіальної реформи в Україні, як ГО ВФСТ «Колос», так і керівництво новостворених ОТГ здійснили ряд заходів, спрямованих на розвиток фізичної культури і спорту в сільській місцевості. Однак фаза завершення реформи і початок діяльності новообраних керівних органів місцевого самоврядування, а також потреба охоплення темою розвитку спорту усіх ОТГ країни вимагають від керівництва «Колосу» підготувати комплексну програму, спрямовану на підтримку розвитку фізкультури і спорту в ОТГ. Програма має заохотити ОМС і допомогти їм у започаткуванні нових спортивних проєктів.

**Мета дослідження** – наукова розробка з обґрунтування змісту комплексної перспективної програми діяльності ГО ВФСТ «Колос» по розвитку фізичної культури і спорту в об'єднаних територіальних громадах.

**Матеріал і методи.** Був використаний комплекс методів теоретичного дослідження (узагальнення літератури, матеріалів з Інтернету, змісту попередніх власних наукових розробок, абстрагування, ідеалізація, аналіз і синтез, індукція та дедукція).

### Результати.

Реформування системи управління державного і територіального устрою відбувається з метою надання реальної можливості для людини отримати максимальну кількість послуг від органів влади на кожному рівні управління. Саме людина та задоволення її потреб повинні опинитися в центрі уваги влади, яка для ефективної реалізації покладених на неї функцій отримує необхідні повноваження і, у той же час, має нести всю повноту відповідальності за втілення в життя цих функцій. Показано, зусилля щодо розвитку спорту в сільській місцевості докладаються як з боку центральної ради ГО ВФСТ «Колос», так і за рахунок ініціативи краєвих з ОТГ. Але ця робота до останнього часу виглядає точковою, пущеною на самоплив. Адже відсутня та комплексна програма, що забезпечує цілеспрямованість і енергійність дій як на центральному (ГО ВФСТ «Колос»), так і на місцевому, виконавському рівнях (ОТГ). У результаті проведеного дослідження була виконана наукова розробка змісту комплексної програми діяльності ГО ВФСТ «Колос» з розвитку фізичної культури і спорту в об'єднаних територіальних громадах.

### Висновки

1. Адміністративно-територіальна реформа, що завершується, повинна суттєво підняти якість життя мешканців сільської місцевості. Наблизити його, наскільки це можливо, до рівня життя жителів міст. Відтак, фізкультура і спорт мають відіграти суттєву роль у поширенні здорового способу життя, надати можливість дітям і молоді реалізувати природну потребу в заняттях спортом, у розкритті свого спортивного таланту.

2. Від початку реформи керівництво ГО ВФСТ «Колос», а також керівництво та актив органів місцевого самоврядування здійснили ряд заходів щодо стимулювання розвитку фізичної культури і спорту на сільських територіях. І хоча в ряді ОТГ вже накопичений важливий досвід, що спирається на використання можливостей залучення додаткових бюджетних і позабюджетних коштів для покращення матеріально-технічної бази, проведені акції мали точковий характер і не залучили до розвитку спорту як більшість громад, так і територій.

3. Існуючий стан справ має бути суттєво покращений, адже вже з початку 2021 р. новообрані органи місцевої влади розпочнуть підготовку і реалізацію нових проєктів. Керівним органам ГО ВФСТ «Колос» до цього часу важливо не лише підготувати та затвердити якісну комплексну програму підтримки розвитку фізичної культури і спорту на селі, але й довести її зміст до керівництва ОМС. Заохотити як територіальні

організації «Колосу», так і органи місцевого самоврядування до започаткування нових спортивних проєктів.

4. У зв'язку з цим було проведено дослідження, результатом якого стала наукова розробка під назвою «Обґрунтування змісту комплексної програми діяльності го ВФСТ «Колос» з розвитку фізичної культури і спорту в об'єднаних територіальних громадах», яка сприятиме розробці програми ГО ВФСТ «Колос».

**Ключові слова:** об'єднані територіальні громади (ОТГ), спорт, програма розвитку спорту в ОТГ, досвід розвитку спорту в умовах громад, заходи зі сприяння розвитку спорту в сільській місцевості.

#### Аннотація

**Введение.** С началом административно-территориальной реформы в Украине, как ОО ВФСО «Колос», так и руководство вновь созданных ОТО осуществили ряд мероприятий, направленных на развитие физкультуры и спорта в сельской местности. Однако фаза завершения реформы и начало деятельности вновь избранных руководящих органов местного самоуправления, а также потребность охвата темой развития спорта всех ОТО страны требуют от руководства «Колоса» подготовить комплексную программу, направленную на поддержку развития физкультуры и спорта в ОТО. Программа должна заинтересовать ОМС к деятельности в области физкультуры и спорта и помочь им в учреждении новых спортивных проектов.

**Цель исследования** – выполнение научной разработки по обоснованию содержания комплексной перспективной программы деятельности ОО ВФСО «Колос» по развитию физической культуры и спорта в объединенных территориальных общинах.

**Материал и методы.** Был использован комплекс методов теоретического исследования (обобщение литературы, материалов из Интернета, содержания предыдущих собственных научных разработок, абстрагирование, идеализация, анализ и синтез, индукция и дедукция).

#### Результаты.

Реформирование системы управления государственного и территориального устройства страны происходит с целью предоставления реальной возможности для человека получить максимальное количество услуг от органов власти на каждом уровне управления. Именно человек и удовлетворение его потребностей должны оказаться в центре внимания власти для эффективной реализации возложенных на нее функций. Для этого ОМС получают необходимые полномочия и, в то же время, должны нести всю полноту ответственности за воплощение в жизнь суммы этих функций. Показано, усилия по развитию спорта в сельской местности прилагаются как со стороны центрального совета ОО ВФСО «Колос», так и за счет инициативы лучших из ОТО. Но эта работа до последнего времени выглядит точечной, пущенной насамотек. Ведь отсутствует комплексная программа, обеспечивающая целеустремленность и энергичность действий как на центральном (ГО ВФСО «Колос»), так и на местном, исполнительском уровнях (ОТО). В результате проведенного исследования была выполнена научная разработка содержания комплексной программы деятельности ОО ВФСО «Колос» по развитию физической культуры и спорта в объединенных территориальных общинах.

#### Выводы

1. Административно-территориальная реформа, которая завершается, должна существенно поднять качество жизни жителей сельской местности. Приблизить его, насколько это возможно, до уровня жизни жителей городов. Поэтому, физическая культура и спорт должны сыграть существенную роль в распространении здорового образа жизни, дать возможность детям и молодежи реализовать естественную потребность в занятиях спортом, в раскрытии своих спортивных талантов.

2. К началу реформы руководство ОО ВФСО «Колос», а также руководство и актив органов местного самоуправления осуществили ряд мер по стимулированию развития физической культуры и спорта на сельских территориях. И хотя в ряде ОТО уже накоплен важный опыт, опирающийся на использование возможностей привлечения дополнительных бюджетных и внебюджетных средств для улучшения материально-технической базы, проведенные акции имели точечный характер и не привлекли к развитию спорта как большинство общин, так и территорий Украины.

3. Существующее положение дел должно быть существенно улучшено, ведь уже с начала 2021 г. новоизбранные органы местной власти начнут подготовку и реализацию новых проектов. Руководящим органам ОО ВФСО «Колос» к этому времени важно не только подготовить и утвердить качественную комплексную программу поддержки развития физической культуры и спорта на селе, но и довести ее содержание до руководства ОМС. Заинтересовать как территориальные организации общества «Колос», так и органы местного самоуправления к инициированию новых спортивных проектов.

4. В связи с этим нами было проведено исследование, результатом которого стала научная разработка под названием «Обоснование содержания комплексной программы деятельности ОО ВФСО «Колос» по

развитию физической культуры и спорта в объединенных территориальных общинах», которая будет способствовать разработке такой официальной программы ОО ВФСО «Колос».

**Ключевые слова:** объединенные территориальные общины (ОТО), спорт, программа развития спорта в ОТО, опыт развития спорта в условиях общин, мероприятия по содействию развития спорта в сельской местности.

**Постановка проблеми.** Адміністративно-територіальна реформа в Україні, започаткована у 2015 р., що полягає у наданні більших повноважень органам місцевого самоврядування (децентралізації) і зміні адміністративно-територіального поділу. Замість понад 11 тисяч місцевих рад буде створено за розрахунками 1470 спроможних територіальних громад. А замість 490 приблизно до 129 нових районів з меншими повноваженнями, бо основні повноваження районів перейдуть на нижчий (громади) і вищий (області) рівні. Адміністративно-територіальна реформа є найважливішою реформою децентралізації в Україні, що забезпечується комплексними змінами до законодавства, основною метою якого є передача значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування (ОМС) [1].

Згідно із Законом «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [12] сусідні міські, селищні, сільські ради можуть об'єднатися в одну громаду, яка матиме один спільний орган місцевого самоврядування. Добровільне об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст здійснюється з дотриманням таких умов:

- у складі об'єднаної територіальної громади (ОТГ) не може існувати іншої територіальної громади, яка має свій представницький орган місцевого самоврядування;

- територія об'єднаної територіальної громади має бути нерозривною, межі ОТГ визначаються по зовнішніх межах юрисдикції рад територіальних громад, що об'єдналися;

- об'єднана територіальна громада має бути розташована в межах території однієї області;

- при прийнятті рішень щодо добровільного об'єднання громад беруться до уваги історичні, природні, етнічні, культурні та інші чинники, що впливають на соціально-економічний розвиток ОТГ;

- якість і доступність публічних послуг, що надаються в об'єднаній територіальній громаді, не можуть бути нижчими, ніж до об'єднання [1].

Реформування системи управління державного та територіального устрою відбувається з метою надання реальної можливості для людини отримати максимальну кількість послуг від органів влади на кожному рівні управління. Саме людина та задоволення її потреб повинні опинитися в центрі уваги влади, яка для ефективної реалізації покладених на неї функцій отримує необхідні повноваження і, у той же час, має нести всю повноту відповідальності за втілення в життя цих функцій. В ході реформування має відбуватись приведення українського законодавства у відповідність до Європейської Хартії про місцеве самоврядування, що була ратифікована Верховною Радою України. В цій Хартії зазначено, що саме органи місцевого самоврядування забезпечують ефективне і близьке до громадянина управління та безпосередню участь людини у державних справах, що є одним з головних демократичних принципів. Застосування норм Хартії та європейської практики адміністративно-територіальної організації держави є необхідною умовою на шляху інтеграції Укра-

їни до світової спільноти, зокрема до Європейського Союзу [2].

Реакцією на ці зміни стало затвердження нової редакції статуту Громадської організації «Всеукраїнське фізкультурно-спортивне товариство «Колос» агропромислового комплексу України на позачерговому з'їзді цього товариства 27 жовтня 2017 р. У Загальних положеннях Статуту вказано: «ВФСТ «Колос»... об'єднує працівників агропромислового комплексу України членів агроформувань всіх типів; фермерів, власників майнових та земельних паїв, працівників харчової, переробної промисловості; інших суміжних галузей сфери обслуговування сільського населення усіх форм власності, також підприємств, організацій та прихильників» [17, с. 3].

За період, що минув, центральна рада товариства здійснила ряд традиційних кроків, спрямованих на активізацію і підтримку спорту в ОТГ. Перед за все, з 16 по 18 листопада 2018 р. у місті Берегове Закарпатської області відбулися Всеукраїнські спортивні змагання серед команд сільських і селищних об'єднаних територіальних громад, які були організовані, профінансовані та проведені громадською організацією ВФСТ «Колос» [15]. 19-22 вересня 2019 р. у смт. Ворохта Івано-Франківської області пройшли вже наступні Всеукраїнські спортивні змагання серед сільських, селищних об'єднаних територіальних громад. Ці змагання проходили під патронатом Міністерства молоді та спорту України, національного олімпійського комітету України, асоціації об'єднаних територіальних громад і громад-



ської організації ВФСТ «Колос» [6].

Крім того, наприкінці 2018 р. за участі ГО ВФСТ «Колос» у Вінницькій області був презентований проект «Програма фізичного оздоровлення населення в громадах: досвід країн Вишеградської четвірки» [5]. Проект планувався реалізувати протягом 2019-2020 рр. за підтримки Міжнародного Вишеградського Фонду в рамках програми Вишеградських грантів для накопичення і подальшого поширення досвіду кращих ОТГ.

Аплікантом проекту виступила Вінницька територіальна організація Всеукраїнського фізкультурно-спортивного товариства «Колос» (з англ. «applicant» – заявник, претендент, здобувач, прохач. Всі ці слова відображають сутність апліканта: йому потрібні кошти на втілення проекту в життя, він подає заявку на їх отримання на конкурсній основі і стає одним з ряду таких же претендентів на грант. Він і є розпорядником отриманого гранту, як ініціатор проекту). Міжнародний Вишеградський Фонд і надав відповідне спів фінансування в сумі 16 240 Євро на реалізацію проекту. Партнери в країнах Вишеградської четвірки: місто і гміна Моравіца (Польща), Інститут стабільності та розвитку – ISD (Чехія), Фундація «Майстерня сільського розвитку» (Угорщина) та Асоціація «FEMAN» (Словаччина).

Для запуску механізму реалізації проекту, цілком слушно, було спочатку відібрано експертів, які мали скласти методичні рекомендації для представників двадцяти громад Вінниччини щодо потрібних дій, а також провести з ними дводенний тренінг. Після цього кожна з громад мала працювати над розробкою власної програми фізичного оздоровлення населення в ОТГ. Потім передбачалось обрати шість пілотних громад, куди навідаються

експерти та організатори з метою остаточного опрацювання і започаткування їхніх програм.

Передбачалось також що досвід роботи громад над створенням програм фізичного оздоровлення буде подано у відповідному методичному посібнику, який за підтримки ГО ВФСТ «Колос» надрукують для поширення цього здобутого досвіду в громадах всієї України. Заплановано, що завершенням проекту стане проведення Міжнародної конференції «Програма фізичного оздоровлення населення в громадах: досвід країн Вишеградської четвірки для України», яка відбудеться у вересні 2020 р. у м. Вінниця, де будуть представлені розроблена методологія, практичні аспекти в сфері розробки та реалізації програм фізичного оздоровлення населення в ОТГ, реалізації спортивних заходів та розвитку масового спорту в територіальних громадах, будуть висвітлені досвід та кращі практики країн Вишеградської четвірки.

Між тим сподівання, що лише цей методичний посібник здатен кардинально покращити ситуацію з розвитком спорту в ОТГ, викликає сумніви і недовіру. І ось на чому вони ґрунтуються. Автори зазначеної цікавої ініціативи, умовно кажучи «Вінницького експерименту», як бачимо відповідально підійшли до його підготовки. Так, урахувалась потреба якісно підготувати цю інновацію: підбір і подальша робота експертів, проведення тренінгу тощо. І це цілком виправдані, для підготовки фахівців Вінниччини, дії організаторів проекту. Адже саме у цей спосіб, тобто готуючи тих, від кого очікують інновацій з розвитку спорту в ОТГ України, і можна сподіватись, що підготовлені рекомендації будуть ними більш-менш успішно використані.

Ось мабуть чи не всі найбільш помітні кроки ГО ВФСТ «Колос» за період від початку адміністра-

тивно-територіальної реформи і до останнього часу, чого, на нашу думку, недостатньо для розвитку спорту в ОТГ.

Одночасно з діяльністю ВФСТ «Колос» саме життя формує вітчизняний досвід розвитку фізкультури і спорту в умовах розпочатої адміністративно-територіальної реформи, де ініціаторами виступають органи місцевого самоврядування. Це, наприклад, Веселівська громада Запорізької області, де зростає спортивна база, – тільки у 2017 р. тут побудували два футбольних майданчики. У планах громади також будівництво універсального спорткомплексу, частину якого взимку можна буде перетворювати на хокейне поле. Із Державним фондом регіонального розвитку громада вже має досвід співпраці, тому громадівці впевнені, що спільними зусиллями кошти знайдуться, адже спорт розглядають тут як спосіб об'єднати створену громаду.

Працюють над будівництвом сучасного футбольного майданчику і в Широківській ОТГ. Займатися на ньому вже є кому – тут існує жіноча команда з міні-футболу «Амазонка». Проте планують, що такі поля будуть при кожній з 6 шкіл ОТГ, бо вважають, що розвивати потрібно насамперед масовий спорт. Також серед планів – відкриття басейну при школі і гуртка авіа моделювання. А щодо аматорського веслувального спорту та розвитку вело інфраструктури, ці заходи розглядають не лише як способи популяризації спорту, а й як туристичну складову, яка зможе поповнювати бюджет, надавати нові робочі місця та сприяти розвитку малого підприємництва і само зайнятості населення. Вело інфраструктура передбачає не лише створення доріжок через місцеві кургани та ліси, але й обладнаної стоянки, де будуть облаштовані, наприклад, кав'ярні [9].

«Он там, на десяти плаваль-

них доріжках, будуть проводитися змагання, – показує голова Баштанської ОТГ Миколаївської області І. Рубський. – Ось тут буде «жабник» для дітей, а навколо нього можна буде відпрацювати навички плавання, вигріб проти штучної течії. Нічого, що басейн не олімпійський – 25 метрів в довжину, – це якраз те, що нам треба. У спортивній термінології такий басейн називається «короткою водою». Басейн буде більш ніж затребуваний, адже після об'єднання ми працюємо вже не тільки на одну лише Баштанку, а й на громаду з населенням 22 тисячі жителів, серед яких понад 2,5 тисячі дітей. Крім того, ми активно розвиватимемо спортивний туризм, який стане нашою особливістю, нашою «фішкою». За моїми розрахунками, щороку ми будемо приймати не менше тисячі спортсменів». Вартість будівництва басейну майже 64 мільйони гривень. Однак планується, що левову частку цих грошей нададуть народні депутати, донори і державні структури, які стимулюють розвиток спорту і економічний розвиток громади. З бюджету Баштанської ОТГ на його будівництво виділили всього 4,5 млн. грн., а ще 9 млн. вже попередньо залучили з інших джерел [16].

За існуючими розрахунками, утримання басейну обійдеться громаді приблизно в 100 тис. грн. на рік. За ідеєю І. Рубського, панелі сонячних батарей, встановлені на стінах адміністративної будівлі басейну і поруч з ним, повинні виробляти електроенергію, яка буде продаватися державі за «зеленим» тарифом. Отриманих грошей має з лишком вистачити на утримання спортивної споруди. «До об'єднання ми про такі проекти і думати не могли, – каже І. Рубський. – Але зараз, коли бюджет нашої громади досягає 150 млн. грн., 60 відсотків з яких – власні надходження, то чому б і ні? У Польщі чи не кожна маленька громада має свій басейн».

Крім басейну, в Баштанці планується побудувати спорткомплекс вартістю близько 100 млн. грн., готель для VIP-гостей і гуртожиток сімейного типу для спортсменів. А на околиці – звести легкоатлетичний центр: вісім доріжок, окремі місця для метання списа, молота і стрибків в довжину. Кілька років тому, працюючи головою Баштанської райдержадміністрації, І. Рубський розпорядився реконструювати на місцевому ставку елітг. Згодом познайомився з тренером з веслування на байдарках і каное. Йому купили в Баштанці будинок. І тепер він виховав в місцевій громаді вже одного чемпіона світу та одного чемпіона Європи.

Реформа децентралізації дозволила кожній з громад шукати свій шлях до розвитку, переконана керівник Швейцарсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO О. Гарнець. І показово, що зараз громади часто знаходять дуже цікаві незайняті ніші, які через кілька років забезпечать постійні доходи в місцевий бюджет. А в разі Баштанської ОТГ – це ще й оздоровлення місцевих жителів.

ОТГ, створена в Асканії-Новій, що в Херсонській області, з перших днів свого заснування поставила виховання здорової особистості одним з головних завдань. Саме цей напрям визнано пріоритетним мешканцями громади в стратегії її розвитку не випадково – серед шкідливих звичок, з якими боротися можна тільки активним способом життя, селяни називають не тільки куріння та зловживання спиртним, а й надмірну вагу. Більшість дітей фізично ослаблені, з букетом хронічних захворювань. Тому й визріла необхідність кардинальної протидії: рішенням селищної ради створено ДЮСШ «Академія футболу Асканія-Нова», працюють секція спортивних танців та 2 секції з футболу по 4 групи, є секція з боксу на 2 групи. Сьо-

годні в школі займаються понад 180 вихованців. Працюють два спортивні інструктори з легкої атлетики, у тому числі на виїзді (тобто, в різних населених пунктах ОТГ). Школа орієнтована на хлопчиків та дівчат віком від 5 до 18 років. За результатами навчання вихованці отримуватимуть сертифікат, що дасть бажаним можливість побудувати подальшу кар'єру фахівців спорту. Діє спортивний клуб, у якому діти та дорослі займаються в тренажерній та більярдній залах (професійній та для аматорів), є й настільні теніс та інші види. Загалом клуб відвідує понад 120 осіб [3].

Стрімко будується матеріально-технічна база спортивної інфраструктури. За співфінансування місцевої влади, фермерів, підприємців та просто небайдужих збудований професійний футбольний стадіон за всіма вимогами для гри команди другої ліги «Асканія Арена». Відновлені стадіони в селищах Питомник та Молочне. Популяризація здорового способу життя та спорту в ОТГ відбувається систематично через різноманітні заходи, чемпіонати району та області, обласні кубки ОТГ з футболу для дорослих та дитячих команд, які досягають вагомих результатів. Спартакіади, футбольні матчі стають невід'ємною частиною будь-яких свят у громаді. А ще відбувається встановлення дитячих майданчиків у кожному населеному пункті. Планується також збудувати басейн для оздоровчих процедур, адже плавання позитивно впливає на формування постави та підвищення імунітету. Молодіжний центр – це ще один проект, який тут сьогодні реалізується, щоб діти та підлітки мали змогу об'єднуватися за інтересами та творчо розвиватися. Місцеве самоврядування хоче почути молодь, тому створений дорадчий орган селищної ради, а саме молодіжна рада.

Одним з пріоритетів роботи

Семенівської ОТГ, що на Чернігівщині, із населенням майже 12 тисяч осіб став розвиток спорту. Не заради високих досягнень, як підкреслив Семенівський міський голова С. Діденко, а заради здоров'я і збільшення тривалості життя населення – аби відірвати його від пляшки з оковитою та комп'ютерних ігор, чим сьогодні на дозвіллі «розважається» як молодь, так і люди старшого віку, і щоб прищеплювати дітям здоровий спосіб життя [8].

До 2017 р. Семенівка не могла похвалитися наявністю спортивної інфраструктури. Був лише один стадіон ФСК «Колос», який міська рада підтримує і сьогодні. Нині ж у Семенівці збудовано спортмайданчик зі штучним покриттям, ведуться роботи зі спорудження мультифункціональної арени для 4-х видів спорту. Поява останнього об'єкта є наслідком цьогорічної участі громади у державній програмі будівництва багатофункціональних спортмайданчиків. Половину необхідної на цього суми виділяє міський бюджет.

У Семенівці працює потужна дитячо-юнацька спортивна школа, де розвиваються футбол, волейбол, кілька видів боротьби тощо. Фінансується ДЮСШ з міського бюджету. Крім того, на її розвиток влада залучає спонсорські кошти. «Наші спонсори – це, перш за все, фермери. У нас їх багато, і ми з ними домовились, що 1 гривню з 1 гектара землі вони щороку віддають на потреби ДЮСШ (саме цим шляхом йшли при створенні міжколгоспного спортивного клубу «Колос» Нікопольського району на Дніпропетровщині за часів СРСР, що підкреслює потребу вивчення і застосування досвіду розвитку спорту в сільській місцевості України). Завдяки цьому, – каже Діденко, – ми доплачуємо нашим тренерам, а одному з них – майстру спорту, який переїхав до нас із Криму і живе в селі, на-

віть купили машину – аби він міг їздити в місто на роботу. Загалом для розвитку нашого спорту ми щорічно акумулюємо десь до 500 тис. грн додаткових спонсорських коштів. Всього ж за останні 2 роки у спортивну інфраструктуру ми вклали 10 млн грн», – поінформував міський голова.

Підвищення уваги в громаді до розвитку спорту мало-помалу дає свої результати. У започаткованому кілька років тому легкоатлетичному пробігу бере участь все більше людей. Волейбольні команди спортивної школи представляють Чернігівщину на чемпіонатах України серед школярів. Кілька талановитих хлопців із Семенівської ОТГ вже грають у відомих футбольних командах України.

У найближчих планах громади – ремонт і перепрофілювання міського кінотеатру під спортивний зал. Таке рішення прийнято через дорожнечу відновлення колишнього спортзалу, який уже 30 років стоїть у Семенівці пустою. З метою відновити і використовувати будівлю кінотеатру за новим призначенням у громаді розробили проект її реконструкції загальною вартістю 7 млн. грн і подали його на розгляд Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР). Проектом передбачено створення тут залів для фітнесу, боксу, інших єдиноборств, а також розміщення тренажерів.

Як видно, зусилля щодо розвитку спорту в сільській місцевості докладаються як з боку центральної ради ГО ВФСТ «Колос», так і за рахунок ініціативи кращих з ОТГ. Але ця робота до останнього часу виглядає точковою, пущеною на самоплив. Адже відсутня та комплексна програма, що забезпечує цілеспрямованість і енергійність дій як на центральному (ГО ВФСТ «Колос»), так і на місцевому, виконавському рівнях (ОТГ).

Серед іншого, актуальною виглядає фандрейзингова діяльність

(фандрейзинг – збір коштів (англ. fundraising) – процес залучення грошових коштів та інших ресурсів (людських, матеріальних, інформаційних тощо), які організація не може забезпечити самостійно, та які є необхідними для реалізації певного проекту або своєї діяльності в цілому), адже вона безпосередньо зорієнтована на пошук джерел забезпечення саме неприбуткових програм і проектів, за допомогою яких вирішуються важливі соціальні проблеми [4].

Фандрейзинг може приймати різні форми: пожертвування, вкладення спонсорів, які приходять від приватного та державного бізнесу; проведення цільових благодійних заходів по збору коштів; гранти, що розподіляються зарубіжними і українськими фондами; фінансування з бюджетів (на рівні місцевих рад і профільних управлінь адміністрацій); пожертви приватних осіб; доходи від збору членських внесків тощо.

Таким чином, джерела і обсяги фінансування розвитку фізичної культури і спорту можна розділити на дві групи: 1) власні кошти ініціатора заходів (кошти бюджетів усіх рівнів влади, некомерційних організацій, власні кошти приватних підприємств або окремих громадян); 2) кошти партнерів-донорів, меценатів, спонсорів та інвесторів (власне фандрейзинг), адже така практика поширена, приміром, у Польщі.

Щодо необхідності використання можливості мешканців громади самим ставити до порядку денного питання покращення умов життя, включаючи розвиток фізичної культури і спорту, зазначимо наступне.

Згідно зі ст. 13 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні», територіальна громада має право проводити громадські слухання – зустрічатися з депутатами відповідної ради та посадовими особами місцевого самоврядування, під час яких члени

територіальної громади можуть заслуховувати їх, порушувати питання та вносити пропозиції щодо питань місцевого значення, що належать до відання місцевого самоврядування [16]. Отже у випадку, якщо керівництво ОТГ не ініціює заходи з розвитку спорту для всіх, не використовує навіть наявні у громаді кошти на оздоровлення громадян, не звертається до Міністерства розвитку громад та територій України, відповідних фондів, інших грантодавців за підтримкою відповідної підготовленої програми і проекту щодо фінансової підтримки з будівництва (реконструкції наявних) спортивних споруд тощо, – представники громадськості, які піклуються про здоров'я дітей, молоді та людей середнього і старшого віку, мають визначене Законом право застосовувати свою ініціативу щодо спорту.

Для ефективного розвитку ФКіС на рівні місцевого самоврядування необхідно активно застосовувати також ряд наступних механізмів участі громади в управлінні нею. Одним з найбільш простих і популярних механізмів участі громади в розвитку ФКіС на рівні місцевого самоврядування є звернення громадян. Питання практичної реалізації громадянами своїх конституційних прав регулює, зокрема, Закон України «Про звернення громадян» від 2 жовтня 1996 року № 393/96-ВР [13]. Коли проблеми в розвитку ФКіС, що стали надзвичайно актуальними для частини мешканців ОТГ, але не хвилюють місцеву владу і не стають предметом розгляду органами чи посадовими особами, свої потреби ці громадяни можуть вирішити самостійно, використавши механізм, який в законі названо як «загальні збори громадян». Отож, одним із способів домогтися розгляду у місцевій раді питання, яке зачіпає інтереси територіальної громади в питаннях розвитку ФКіС і належить до компетенції

місцевого самоврядування, є підготовлені активістами місцеві ініціативи.

Місцева ініціатива оформляється у формі проекту рішення місцевої ради. Законом передбачено, що дієздатні особи (віком від 18 років), зареєстровані в територіальній громаді, мають право ініціювати розгляд у раді питань в порядку місцевої ініціативи. Такі особи утворюють ініціативну групу, кількісний склад якої законом не встановлено. Створювати ініціативну групу доцільно на загальних зборах громадян, надавши їй при цьому повноваження збирати підписи, готувати всі документи щодо місцевої ініціативи, зареєструвати її у відповідному органі місцевого самоврядування. Місцеву ініціативу реєструє Секретаріат місцевої ради.

Дві останні пропозиції пояснено додатково. Саме у такий спосіб (через пошук додаткових ресурсів з різноманітних джерел, не обмежуючись власним бюджетом), а також залучення представників громади до актуалізації та просування спортивних проектів у гмінах Польщі, що приймає форму створення відповідних структур з боку керівництва гмін, і був значно покращений стан матеріальної бази спорту в цій країні.

Прем'єр-міністр України Д. Шмигаль, відкриваючи позачергове засідання Уряду 12 червня 2020 р., заявив, що адміністративно-територіальна реформа є однією з найбільш важливих і успішних реформ і має бути завершена до місцевих виборів, які призначені на жовтень 2020 р. Кабінет Міністрів України має розглянути питання формування районів, що стане завершенням основного етапу адміністративно-територіальної реформи. «Це одна з найбільш важливих і найбільш успішних реформ. Ця реформа також одна з найбільш зрозумілих та підтримуваних людьми, тому вона має бути за-

вершена цього року. Ми маємо в жовтні, як і заплановано, провести місцеві вибори за новим адміністративним поділом, щоб країна могла рухатися далі в частині покращення сервісу держави для громадян. Гальмувати та затягувати процес не можна. Реформа, в першу чергу, робиться для людей задля їхнього комфорту», - наголосив очільник Уряду.

Д. Шмигаль також нагадав, що Уряд плідно працював над реформою децентралізації, спільними зусиллями були затверджені перспективні плани всіх областей, які відтепер покривають 100% території, окрім окупованого Криму. «Це реформа так званого базового рівня, коли територію мають покрити спроможні громади. Громади повинні стати сучасними та відповідати потребам людей. Маються на увазі комфортні сервіси та послуги. Після виборчого процесу восени громади будуть працювати на повну потужність». Щоб громади могли успішно функціонувати, – зазначив Прем'єр-міністр України, потрібно перейти до наступного етапу реформи – субрегіонального рівня, формування оптимізованих районів з сильними ОТГ [7].

Зрозуміло, що центральній раді ВФСТ «Колос» потрібно визначитись з програмою щодо ряду сильних, системних дій, які сприятимуть розвитку фізкультури і спорту в ОТГ. Очевидно, що таких кроків, як щорічні Всеукраїнські спортивні змагання серед команд сільських і селищних ОТГ, окремого проекту «Програма фізичного оздоровлення населення в громадах: досвід країн Вишеградської четвірки», започаткованого у Вінницькій області, недостатньо. Вони не замінюють відсутність системної, комплексної програми «Колосу», яка надалі була б трансформована у відповідні перспективні і поточні плани дій і контроль за їх виконанням.

**Метою дослідження** є науко-



ва розробка з обґрунтування змісту комплексної перспективної програми діяльності ГО ВФСТ «Колос» з розвитку фізичної культури і спорту в об'єднаних територіальних громадах.

**Матеріал і методи.** Був використаний комплекс методів теоретичного дослідження (узагальнення літератури, матеріалів з Інтернету, змісту попередніх власних наукових розробок, абстрагування, ідеалізація, аналіз і синтез, індукція та дедукція).

**Результати дослідження.**

Мета діяльності Всеукраїнського фізкультурно-спортивного товариства «Колос» визначена в його Статуті як сприяння організації і проведенню фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи серед широких верств населення України і, перш за все, сільського, всебічне сприяння постійному підвищенню рівня фізичного здоров'я своїх членів, а також задоволення і захист інтересів своїх членів [17].

Після виборів до органів місцевого самоврядування, що відбулися наприкінці жовтня 2020 р., і потім до кінця 2020 р. новообрані керівні органи ОТГ визначали власні програми і першочергові дії на період своєї каденції. Важливо, щоб була розроблена і доведена до відома керівництва ОМС така програма дій ВФСТ «Колос» з розвитку спорту в об'єднаних територіальних громадах, яка посправжньому їх зацікавить. Тільки у такий спосіб і можна привернути увагу керівників ОТГ до теми розвитку спорту.

**Обґрунтована нами програма містить два змістовних блоки.** Перший – це застосування уявлень про перспективи розвитку кожної з громад, відповідно до наявного у них стану розвитку фізичної культури і спорту. Пропонований підхід дає можливість достатньо об'єктивно диференціювати усі ОТГ і відрізнити їх за пропонованими нами маркерами з оцінювання стану спорту. Зна-

ючи існуючий стан в ОТГ і перспективу зміни ситуації, органи обласної влади, разом з ОТГ, обиратимуть їх середньострокову зону найближчого розвитку.

Виходимо з розуміння, що стан фізичної культури і спорту в кожній з ОТГ суттєво різний і знаходиться ближче до одного з двох умовних полюсів. На одному існує лише нормативно забезпечене фізичне виховання дітей та юнацтва в закладах дошкільної і шкільної освіти, а на іншому – крім фізичного виховання, у закладах освіти, створені умови і організоване залучення населення до «Спорту для всіх», створені організаційні умови і налагоджена систематична підготовка талановитої молоді як перспективного спортивного резерву тощо. Тож, у кожній з цих видів громад повинен бути свій горизонт планування розвитку фізичної культури і спорту, який можна охарактеризувати як середній, високий і дуже високий рівень функціонування та розвитку [10].

Відтак, керівництву ГО ВФСТ «Колос» потрібно увести до його повсякденної практики: вести за поданням територіальних організацій товариства облік тих ОТГ, які відповідають маркерам високого і дуже високого рівня розвитку фізичної культури і спорту; активно використовувати і поширювати досвід розвитку фізкультури і спорту цих громад; за погодженням з керівництвом громад проводити на їхній базі різноманітні заходи із залученням представників інших ОТГ (семінари-практикуми, конференції, «круглі столи») тощо.

Середньому рівню функціонування та розвитку спорту в ОТГ притаманна наявність окремої Програми розвитку фізичної культури і спорту на середньостроковий період (від двох до п'яти років) [11]. Програма, яка враховує ситуацію в ОТГ, цілком придатна для тієї частини громад, де розвиток спорту ще не отримав

достатнього імпульсу, для них цей підхід буде засобом початку дій, спрямованих на покращення стану спорту. Нетривалий термін дії Програми для ситуації, в якій знаходяться подібні ОТГ, видається оптимальним, адже саме за цей період в сільській місцевості реалізуються більш-менш масштабні проекти.

Варто також залучати кошти спонсорів, у тому числі, – можливості фермерів. Приміром, домовитись, що 1 грн з 1 гектара орної землі ті щороку віддають на потреби сільського спорту.

Високий рівень функціонування та розвитку спорту в ОТГ, безумовно, відзначає наявність якісно підготовленої Програми розвитку фізичної культури і спорту. Але цього недостатньо, адже зазвичай виконання Програми передбачає використання самих лише ресурсів тієї ОТГ, де ця Програма була створена. Це також кошти районного бюджету у межах видатків, передбачених у відповідному бюджеті. Тобто мова йде лише про традиційні, зазвичай обмежені, джерела фінансування, недостатні для дійсного розвитку спорту.

Програму ж високого рівня функціонування та розвитку спорту в ОТГ має відзначити включення до її змісту заздалегідь вирішених питань залучення додаткових джерел фінансування (від надавачів грантів, тощо). Це, бажано, проводити за участю спеціально створених Центрів з фандрейзингової діяльності на рівні ОТГ, у тому числі для залучення можливостей Державного фонду регіонального розвитку та з інших джерел.

Міністерством молоді та спорту України був напрацьований орієнтовний каталог потенційних донорів, робота яких може бути направлена на підтримку ініціатив з фізкультурно-спортивного розвитку ОТГ.

Дуже високий рівень функціонування та розвитку спорту в ОТГ відзначає наявність не лише

якісно підготовленої Програми розвитку фізичної культури і спорту на середньостроковий період, ефективної фандрейзингової діяльності, яка вже дала зримі результати залучення додаткових грошових коштів на реалізацію проектів, але також ряд інших маркерів успішного розвитку спорту. Серед них:

- сформульована, поширена і сприйнята значною частиною громади політика в частині потреби розвитку спорту серед жителів сільської місцевості різного віку;

- наявність як кістяка – громадського активу, який проявляє діяльну зацікавленість у розвитку спорту шляхом дієвої участі в різних аспектах спортивного життя, так і групи штатних фахівців фізичної культури і спорту, окрім посад учителів фізичної культури шкіл;

- налагоджені практики співробітництва зі спеціалізованими закладами освіти для направлення на навчання випускників шкіл, які бажають стати фахівцями фізичної культури і спорту, проходження тренерської/педагогічної практик студентами цих закладів на території громад тощо;

- участь як спортивних активістів, так і фахівців фізичної культури і спорту в різних формах підвищення кваліфікації (курси, семінари, тренінги), а також у відповідних конкурсах (на звання кращого учителя фізичної культури тощо);

- наявність достатньої і сучасної бази для занять фізичною культурою і спортом різних верств населення, включаючи спортивне знаряддя (тренажери, облаштування для занять воркаутом – так званою, «вуличною гімнастикою»), спортивна і туристична форма, взуття та інвентар тощо);

- наявність власного спортивного клубу (ДЮСШ), діяльність якого спрямована на залучення до занять спортом обдарованих дітей і молоді;

- в цілому високий стан розвитку різних складових системи занять фізичною культурою і спортом, а саме: постановки фізичного виховання в дитячих садках, закладах середньої освіти, інших типах навчальних закладів (за їх наявності), спорту для всіх (включаючи можливість систематичних занять для осіб середнього і старшого віку), а також підготовки спортивного резерву і навіть, можливо, участь провідних спортсменів і команд у всеукраїнських і міжнародних змаганнях;

- налагоджена система медичного контролю за особами різного віку, які займаються фізичною культурою і спортом, а також надання їм потрібної медичної допомоги у випадку спортивних травм;

- налагоджене співробітництво у питаннях обміну досвідом і взаємної допомоги між спортивними організаціями як в Україні, так і за кордоном;

- проведення на спортивній базі цих ОТГ районних, обласних і навіть всеукраїнських змагань;

- участь якісно підготовлених представників різних вікових груп ОТГ, які регулярно займаються фізичною культурою і спортом, в обласних, всеукраїнських і, навіть, міжнародних змаганнях.

Дуже високому рівню розвитку фізичної культури і спорту має бути також притаманне:

- напрацювання власних зразків інноваційного характеру нового для ОТГ України досвіду розвитку фізичної культури і спорту в сільській місцевості;

- залучення до цього складного процесу провідних фахівців (науковців і досвідчених практиків), включаючи закордонних, що забезпечить високий рівень реалізованих в ОТГ ініціатив;

- використання здобутків у розвитку фізичної культури і спорту для брендингу своєї ОТГ, що в свою чергу сприятиме по-

дальшому розвитку громади та популяризації її успіхів;

- готовність до надання можливості (або навіть запрошення) для проведення наукових досліджень з вивчення здобутого в ОТГ соціально-економічного ефекту від активного розвитку фізичної культури і спорту для доказовості і підтвердження важливості цієї діяльності в сільській місцевості України;

- готовність до узагальнення і поширення накопиченого в ОТГ досвіду у практику інших ОТГ, у тому числі шляхом організації і проведення семінарів для фахівців фізичної культури і спорту.

Другий блок програми містить конкретні дії, здатні суттєво пришвидшувати розвиток спорту. Адже, виходячи із вказаної в Статуті мети, президії та керівництву товариства ВФСТ «Колос» потрібно передбачити, у якості концептуальних і сильних дій, ряд публічних акцій, які дійсно сприятимуть розвитку спорту в ОТГ.

1. Невідкладно започаткувати потужні публічні організаційно-стимулюючі Всеукраїнські заходи, спрямовані на суттєву активізацію розвитку спорту в об'єднаних територіальних громадах.

1.1. Для стимулювання процесу створення сучасних умов розвитку спорту в ОТГ, разом з Асоціацією об'єднаних територіальних громад України, розробити та започаткувати таке заохочувальне за змістом Положення про Всеукраїнський конкурс на кращу постановку роботи в ОТГ з розвитку ФКіС, яке б не лише зацікавлювало керівництво громад брати в ньому участь, але й дієво та всебічно сприяти розвитку спорту в сільській місцевості. Важливою умовою подання матеріалів для участі у визначенні переможців Всеукраїнського конкурсу має бути підготовлений в цій ОТГ спортивний проект. ОТГ – переможниці конкурсу з високим і дуже високим рівнем роз-

виту спорту мають отримувати суттєву цільову грошову допомогу на створення в ОТГ сучасних умов розвитку спорту відповідно поданого ними проекту. Підведення результатів щорічного конкурсу, досягнуті успіхи, а також плани переможців із вдосконалення бази спорту мають висвітлюватись у ЗМІ, підкріплюватись зверненням ГО ВФСТ «Колос» разом з Асоціацією об'єднаних територіальних громад України до Державного фонду регіонального розвитку щодо підтримки цих проектів.

1.2. Подібний конкурс, за дієвої підтримки обласної ради та обласної державної адміністрації, має попередньо проводитись територіальними (обласними) організаціями ВФСТ «Колос». Переможці обласного конкурсу, рівень розвитку спорту в яких відповідає умовним критеріям «високий» і «дуже високий», відзначаються як кращі і рекомендуються до прийняття участі у вказаному вище Всеукраїнському конкурсі. Ті ж громади, в яких спорт активно розвивається на умовному середньому рівні, відповідно до положень конкурсу і для подальшого розвитку спорту в них шляхом вдосконалення спортивної бази, повинні отримати у якості заохочення фінансову підтримку розвитку спорту за рахунок можливостей конкретної області.

1.3. Суттєво і систематично вдосконалювати організацію та проведення фізкультурно-оздоровчих і спортивно-масових заходів серед жителів об'єднаних територіальних громад, приділяючи увагу перед за все організації систематичних фізкультурно-спортивних занять мешканців ОТГ. Підтримувати участь тих осіб, які систематично займаються спортом, у територіальних і всеукраїнських змаганнях ГО «ВФСТ «Колос».

2. Сприяти реалізації можливостей залучення громадськості до управління місцевими грома-

дами, наданими політикою децентралізації, в частині розвитку фізичної культури і спорту.

2.1. Через навчання представників територіальних організацій ГО ВФСТ «Колос» і надання їм довідкових матеріалів, заохочувати до використання такого механізму місцевої ініціативи як звернення та «загальні збори громадян» для постановки питань розвитку фізичної культури і спорту в сільській місцевості.

2.2. Заохочувати до створення в ОТГ громадських рад, наприклад, Спортивних асоціацій, як постійно діючого механізму впливу громадськості на вироблення політики органів місцевої влади щодо спорту на селі.

2.3. Заохочувати обласні ради до проведення конкурсів проектів на програм саме від цих громадських організацій спортивного спрямування. У положенні про конкурс визначати принципи надання пріоритетів при визначенні кращих з проектів для їх співфінансування з бюджету області, форму договору між обласною радою (асоціацією ОТГ) щодо реалізації проекту, про звітність і способи контролю за виконанням проектів.

3. Сприяти ефективному використанню нових, додаткових можливостей фінансування розвитку спорту в ОТГ за рахунок інструментів фандрейзингу, краудсорсингу, аутсорсингу тощо.

3.1. Поширювати до територіальних організацій ВФСТ «Колос» і ОТГ підготовлений Міністерством молоді та спорту України каталог донорів, нових, встановлених керівництвом ГО «Колос» грантодавців, можливості яких, при підготовці ОМС якісних проектів, можуть бути спрямовані на їх фінансову підтримку.

3.2. Заохочувати керівництво ОМС до створення з числа активістів спорту Центрів фандрейзингової діяльності як постійно діючого механізму пошуку додаткових фінансів. Адже усі гран-

тодавці значну увагу приділяють підтримці саме проектів від громадських організацій для отримання позабюджетних коштів.

3.3. Створити при центральній раді ГО ВФСТ «Колос» експертну групу з залучення фінансових коштів до розвитку спорту в ОТГ для надання ОМС методичної та інших видів підтримки у підготовці ними проектів.

4. Систематично виявляти об'єднані територіальні громади, в яких накопичений важливий власний досвід розвитку фізичної культури і спорту з урахуванням його регіональних особливостей.

4.1. Забезпечувати глибоке фахове вивчення і докладне описання кращих зразків існуючого досвіду розвитку спорту в сільській місцевості в умовах адміністративно-територіальної реформи в Україні.

4.2. Щорічно проводити науково-практичні конференції, залучувати та обговорювати доповіді науковців і фахівців ОТГ, присвячені кращим зразкам існуючого вітчизняного та зарубіжного досвіду розвитку фізичної культури і спорту серед різних верств населення в об'єднаних територіальних громадах.

4.3. Видавати і поширювати на паперових та електронних носіях збірки матеріалів науково-практичних конференцій, а також щорічно планово готувати практичні посібники, в яких представляти підготовлені до використання в ОТГ зразки описаного передового досвіду розвитку спорту на селі в сучасних умовах.

5. Систематично поширювати серед керівників об'єднаних територіальних громад знання про сучасні можливості покращення фінансового забезпечення розвитку фізичної культури і спорту.

5.1. Обрати прийнятну форму, можливо, через підготовлений проект і отримання під нього гранту з благодійного фонду та організувати просвітницьку роботу у формі семінарів з якісної

практичної підготовки керівництва ОТГ, а також керівників територіальних організацій ВФСТ «Колос» щодо опанування новими, вже існуючими можливостями залучення різноманітних ресурсів для розвитку спорту в сільській місцевості.

5.2. З урахуванням особливостей вимог різноманітних грантодавців готувати і поширювати в ОТГ рекомендації щодо якісної підготовки від ОМС заявок на фінансову підтримку їхніх спортивних проектів.

5.3. Узагальнювати і поширювати у паперовому та електронному вигляді для організацій «Колос» і ОТГ досвід залучення та використання можливостей благодійних фондів, офіційних сайтів донорських організацій та грантових програм для створення сучасної матеріальної бази спорту в сільській місцевості.

Отже, у результаті проведеного дослідження виконана наукова розробка змісту комплексної програми діяльності ГО ВФСТ «Колос» з розвитку фізичної культури і спорту в об'єднаних територіальних громадах.

#### Висновки

1. Адміністративно-територі-

альна реформа, що завершується, повинна суттєво підняти якість життя мешканців сільської місцевості. Наблизити його, наскільки це можливо, до рівня життя жителів міст. Відтак, фізкультура і спорт мають відіграти суттєву роль в поширенні здорового способу життя, надати можливість дітям та молоді реалізувати природну потребу в заняттях спортом, у розкритті свого спортивного таланту.

2. Від початку реформи керівництво ГО ВФСТ «Колос», а також керівництво та актив органів місцевого самоврядування, здійснили ряд заходів щодо стимулювання розвитку фізичної культури і спорту на сільських територіях. І хоча в ряді ОТГ вже накопичений важливий досвід, що спирається на використання можливостей залучення додаткових бюджетних і позабюджетних коштів для покращення матеріально-технічної бази, проведені акції мали точковий характер і не залучили до розвитку спорту як більшість громад, так і територій.

3. Існуючий стан справ має бути суттєво покращений, адже вже з початку 2021 р. новообрані органи місцевої влади розпочнуть підготовку і реалізацію но-

вих проектів. Керівним органам ГО ВФСТ «Колос» до цього часу важливо не лише підготувати та затвердити якісну комплексну програму підтримки розвитку фізичної культури і спорту на селі, але й довести її зміст до керівництва ОМС. Заохотити як територіальні організації «Колосу», так і органи місцевого самоврядування до започаткування нових спортивних проектів.

4. У зв'язку з цим було проведено дослідження, результатом якого стала наукова розробка під назвою «Обґрунтування змісту комплексної програми діяльності го ВФСТ «Колос» з розвитку фізичної культури і спорту в об'єднаних територіальних громадах», яка сприятиме розробці такої програми ГО ВФСТ «Колос».

**Перспектива подальших досліджень** пов'язана з більш глибоким вивченням і розповсюдженням досвіду розвитку спорту тих ОТГ, де опанували можливість залучення додаткових коштів на розвиток спорту.

**Конфлікт інтересів.** Автори заявляють, що не існує будь-якого конфлікту інтересів.

#### Література

1. Адміністративно-територіальна реформа в Україні 2015. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Адміністративно-територіальна\\_реформа\\_в\\_Україні\\_2015#:~:text=%7C%20ред.,код%5D&text=Адміністративно-територіальна%20реформа%20в%20Україні%202015%20—%20адміністративна%20реформа%2C%20що,і%20зміні%20адміністративно-територіального%20поділу](https://uk.wikipedia.org/wiki/Адміністративно-територіальна_реформа_в_Україні_2015#:~:text=%7C%20ред.,код%5D&text=Адміністративно-територіальна%20реформа%20в%20Україні%202015%20—%20адміністративна%20реформа%2C%20що,і%20зміні%20адміністративно-територіального%20поділу).
2. Адміністративно-територіальна реформа в Україні та її мета. URL : [http://www.big-lib.com/book/96\\_Aktyalni\\_problemi\\_konstituciinogo\\_prava\\_Ykrajini/8600\\_174\\_Administrativno\\_teritorialna\\_reforma\\_v\\_Ykrajini\\_ta\\_ii\\_meta](http://www.big-lib.com/book/96_Aktyalni_problemi_konstituciinogo_prava_Ykrajini/8600_174_Administrativno_teritorialna_reforma_v_Ykrajini_ta_ii_meta).
3. Асканія-Нова формує міцне покоління. URL : <https://newday.kherson.ua>.
4. Базенко В.А. Розвиток фізичної культури та спорту на рівні територіальної громади в умо-

#### References

1. Administratyvno-terytorialna reforma v Ukraini 2015. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Administratyvno-terytorialna\\_reforma\\_v\\_Ukraini\\_2015#:~:text=%7C%20red.,kod%5D&text=Administratyvno-terytorialna%20reforma%20v%20Ukraini%202015%20—%20administrativna%20reforma%2C%20shcho,i%20zmini%20administratyvno-terytorialnoho%20podilu](https://uk.wikipedia.org/wiki/Administratyvno-terytorialna_reforma_v_Ukraini_2015#:~:text=%7C%20red.,kod%5D&text=Administratyvno-terytorialna%20reforma%20v%20Ukraini%202015%20—%20administrativna%20reforma%2C%20shcho,i%20zmini%20administratyvno-terytorialnoho%20podilu).
2. Administratyvno-terytorialna reforma v Ukraini ta yii meta. URL : [http://www.big-lib.com/book/96\\_Aktyalni\\_problemi\\_konstituciinogo\\_prava\\_Ykrajini/8600\\_174\\_Administrativno\\_teritorialna\\_reforma\\_v\\_Ykrajini\\_ta\\_ii\\_meta](http://www.big-lib.com/book/96_Aktyalni_problemi_konstituciinogo_prava_Ykrajini/8600_174_Administrativno_teritorialna_reforma_v_Ykrajini_ta_ii_meta).
3. Askaniia-Nova formuie mitsne pokolinnia. URL : <https://newday.kherson.ua>.
4. Bazenko V.A. Rozvytok fizychnoi kultury ta sportu na rivni terytorialnoi hromady v umovakh detsen-



- вах децентралізації влади в Україні : дис. ...канд. наук з держ. упр. : 25.00.04. Одеса, 2010. 267 с.
5. Вінниччина - старт нових форм і можливостей спортивно-масової і оздоровчої роботи в об'єднаних територіальних громадах. URL : <http://i-vin.info/news/vinnychchyna-start-novykh-form-i-mozhlyvostey-sportyvno-masovoyi-i-ozdorovchoyi-roboty-v-ob-yednanykh-terytorialnykh-gromadakh-31892>.
  6. Всеукраїнська спартакиада. URL : <http://yakymivska.gromada.org.ua/news/1569495402/>.
  7. Денис Шмигаль: реформа адміністративно-територіального устрою має бути завершена цього року. URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/denis-shmigal-reforma-administrativno-teritorialnogo-ustroyu-maye-buti-zavershena-cogo-roku>.
  8. Інноваційні проекти в громадах: досвід Чернігівщини. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2807012-innovacijni-proekti-v-gromadah-dosvidchernigivsini.html>.
  9. Об'єднані територіальні громади готові брати розвиток спорту на себе. URL : <https://www.zoda.gov.ua/news/38934/objednani-teritorialni-gromadi-gotovi-brati-rozvitok-sportu-na-sebe.html>.
  10. Приходько В. Розвиток спорту в умовах об'єднаних територіальних громад : монографія. Дніпро : Інновація, 2020. 356 с.
  11. Програма соціально-економічного та культурного розвитку Ананівського району на 2020 рік. URL : [http://ananiev-rda.odessa.gov.ua/files/ananiev-rda/DOC/2019/2020\\_programa2.pdf](http://ananiev-rda.odessa.gov.ua/files/ananiev-rda/DOC/2019/2020_programa2.pdf).
  12. Про добровільне об'єднання територіальних громад. Закон України від 5 лютого 2015 р., № 157-VII.
  13. Про звернення громадян. Закон України від 2 жовтня 1996 року, № 393/96-ВР. URL : <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-vr#Text>.
  14. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України від 21 травня 1997, № 280/97-ВР з наступними змінами. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/z970280?an=1>.
  15. Роль В. Змагання за кращу спортивну ОТГ України. URL : <https://vkopanivska-gromada.gov.ua/news/1542788463/>.
  16. Синяк Д. Степная столица физической культуры. В Баштанской ОТГ Николаевской области будут бассейн, спорткомплекс и легкоатлетический центр. URL : <http://www.golos.com.ua/rus/article/308620>.
  17. Статут Громадської організації «Всеукраїнське фізкультурно-спортивне товариство «Колос». Затверджено Постановою XI позачергового з'їзду товариства 27 жовтня 2017 р. 22 с.
  5. Vinnychchyna - start novykh form i mozhlyvostei sportyvno-masovoi i ozdorovchoi roboty v obiednanykh terytorialnykh hromadakh. URL : <http://i-vin.info/news/vinnychchyna-start-novykh-form-i-mozhlyvostey-sportyvno-masovoyi-i-ozdorovchoyi-roboty-v-ob-yednanykh-terytorialnykh-gromadakh-31892>.
  6. Vseukrainska spartakiada. URL : <http://yakymivska.gromada.org.ua/news/1569495402/>.
  7. Denys Shmyhal: reforma administrativno-terytorialnogo ustroiu maie buty zavershena tsoho roku. URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/denis-shmigal-reforma-administrativno-teritorialnogo-ustroyu-maye-buti-zavershena-cogo-roku>.
  8. Innovatsiini proekty v hromadakh: dosvid Chernihivshchyny. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2807012-innovacijni-proekti-v-gromadah-dosvidchernigivsini.html>.
  9. Obiednani terytorialni hromady hotovi braty rozvytok sportu na sebe. URL : <https://www.zoda.gov.ua/news/38934/objednani-teritorialni-gromadi-gotovi-brati-rozvitok-sportu-na-sebe.html>.
  10. Prykhodko V. Rozvytok sportu v umovakh obiednanykh terytorialnykh hromad : monohrafiia. Dnipro : Innovatsiia, 2020. 356 s.
  11. Prohrama sotsialno-ekonomichnoho ta kulturnoho rozvytku Ananivskoho raionu na 2020 rik. URL : [http://ananiev-rda.odessa.gov.ua/files/ananiev-rda/DOC/2019/2020\\_programa2.pdf](http://ananiev-rda.odessa.gov.ua/files/ananiev-rda/DOC/2019/2020_programa2.pdf).
  12. Pro dobrovilne obiednannia terytorialnykh hromad. Zakon Ukrainy vid 5 liutoho 2015 r., № 157-VII.
  13. Pro zvernennia hromadian. Zakon Ukrainy vid 2 zhovtnia 1996 roku, № 393/96-VR. URL : <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-vr#Text>.
  14. Pro mistseve samovriadvannia v Ukraini. Zakon Ukrainy vid 21 travnia 1997, № 280/97-VR z nastupnyimi zminamy. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/z970280?an=1>.
  15. Rol V. Zmahannia za krashchu sportyvnu OTH Ukrainy. URL : <https://vkopanivska-gromada.gov.ua/news/1542788463/>.
  16. Syniak D. Stepnaia stolytsa fizycheskoi kultury. V Bashtanskoi OTH Nykolaevskoi oblasti budut bassein, sportkompleks y lekhoatletycheskyi tsentr. URL : <http://www.golos.com.ua/rus/article/308620>.
  17. Statut Hromadskoi orhanizatsii «Vseukrainske fizkulturno-sportyvne tovarystvo «Kolos». Zatverdzheno Postanovoiu KhI pozacherhovoho zizdu tovarystva 27 zhovtnia 2017 r. 22 s.

**Дорофєєва Тетяна**

Харківська державна академія фізичної культури  
вул. Клочківська, 99, м. Харків, 61058, Україна

**Приходько Володимир**

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту  
м. Дніпро, вул.Набережна Перемоги, 10, 49094, Україна